

16 Sotilasstrategia valtiollisen tavoitteen saavuttamiseksi Ukrainan sodassa_mixdown

Äänitteen kesto: 42 min

Litterointimerkinnät

Antti Paronen:	Haastattelija
Marko Palokangas:	Vastaaja
Petteri Kajanmaa:	Vastaaja
Puhuja:	Tuntematon puhuja
sa-	sana jää kesken
(sana)	epävarmasti kuultu jakso puheessa tai epävarmasti tunnistettu puhuja
(-)	sana, josta ei ole saatu selvää
(--)	useampia sanoja, joista ei ole saatu selvää
[tauko 10 s]	vähintään 10 sekunnin tauko puheessa
, . ? :	kieliopin mukainen välimerkki tai alle 10 sekunnin tauko puheessa

[musiikkia]

PUHUJA:

Kuuntelet maanpuolustuskorkeakoulun Sotataidon ytimessä -podcastia. Jaksoissa sotataidon asiantuntijat keskustelevat ajankohtaisista yhteiskuntaan ja sen turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä.

[musiikkia]

ANTTI PARONEN.

Tervetuloa kuuntelemaan Operaatiotaidon ja taktiikan podcastia. Minä olen apulaissotilasprofessori Antti Paronen. Tällä kertaa kanssani keskustelemassa on Maanpuolustuskorkeakoulun Sotataidon laitokselta laitoksen johtaja eversti Petteri Kajanmaa ja yleisen sotataidon sotilasprofessori Marko Palokangas. Lämpimästi tervetuloa molemmille herroille.

PETTERI KAJANMAA:

Kiitoksia.

MARKO PALOKANGAS:

Kiitoksia.

ANTTI PARONEN:

Uskallanpa väittää, hyvät kuulijat, että tälläkin kertaa olemme sotataidon ytimessä. Sillä tässä jaksossa keskustelemme, emme enempää emmekä vähempää kuin strategiasta, sotilasstrategiasta ja valtiollisten tavoitteiden saavuttamisesta teeman mukaisesti Ukrainan sodassa. Voisimme aloittaa tän keskustelun ja tarkastelun pohtimalla hieman sitä, miksi ja miten erityisesti sotilastrategiaa voisi Ukrainan tilannetta silmällä pitäen tarkastella. No, koska käsittelemme todellakin sotaa Ukrainassa, on selvää, että valtiolliset tavoitteet ovat jalkautuneet sotilaallisen voiman käytöksi, kuten olemme valitettavalla tavalla saaneet todistaa. Tässä suhteessa voisimme tarkastella tilanteen erilaisia sotilastrategisia ilmentymiä. Petteri Kajanmaa, asiasta julkaisseena, miten näette sotilastrategian tässä sodassa ja sen eri vaiheessa ilmentäneen näiden toimijoiden valtiollisia tavoitteita?

PETTERI KAJANMAA:

No, kiitoksia. Mä lähtisin liikkeelle oikeastaan ihan strategian määrittelystä. Lyhyimmillään ja yksinkertaisimmillaan strategia voidaan määritellä taidoksi luoda voimaa. Tämän Venäjä kyllä osoitti jo ennen kuin sota alkoi. He kykenevät luomaan valtiollista voimaa. Sitten taas, jos me katsotaan sitä sotilastrategiaa, niin sehän on sitten taitoa käyttää sitä sotilaallista voimaa sen valtiollisten tavoitteiden, päämäärien saavuttamiseksi. Venäjä pyrki tähän jo, tai on pyrkinytkin pitemmän aikaa tuolla Ukrainan suunnalla, uhkaamalla ja pelottelemalla saavuttamaan niitä omia tavoitteitaan. Kun he eivät saavuttaneet niitä muilla keinoilla, he joutuivat sitten turvautumaan siihen sotilaallisen voiman käyttöön.

Sen voimankäytön tavoitteena oli kaataa Ukrainan voimassa oleva hallitus ja muodostaa sinne jonkunnäköinen johto, joka olisi sitten enemmän Venäjämäinen ja toteuttaisi niitä Venäjän suurempia tavoitteita. Toinen tavoite oli saattaa Ukrainan asevoimat kyvyttömäksi, jotta ne eivät muodostaisi minkäänlaista sotilaallista uhkaa Venäjälle. Ukraina oli tai on kahdeksanvuotisen sodan aikana kyennyt vahvistamaan omaa asevoimaa, ja tietyllä tavalla Venäjä koki sen uhaksi. Yksi strategian elementti on se, että pitää kyetä osoittamaan myöskin se uhkaus todeksi. Eli jos Venäjä uhkaili ja pelotteli Ukrainaa, niin siellä takana pitää olla joku konkreettinen työkalu, millä sitten uhkaus tai pelote toteen näytetään jos ei se toimi se pelote.

Yks tämmönen osoitus venäläisestä strategisesta suorituskyvystä on se, että he kykenee siirtämään asevoimien joukkoja koko Venäjän alueilta ja keskittämään ne yhteen operaatioon niinku tässä tapauksessa helmikuun alussa jo joukot oli ryhmitetty tuonne Ukrainan rajoille ja operaatio sitten helmikuun lopussa käynnistyi. Se minkälainen strateginen sotilasasetelman luotiin, niin alkoi hyvin nopeasti näyttämään tämmöseltä toisen maailmansodan Blitzkrieg tai Persianlahden sodan sotaoperaatiolla, missä hyvin nopeasti pyritään saavuttamaan ne tavoitteet. Venäläisillä kyllä tais sitten käydä jonkun näkösiä pieniä virhelaskelmia.

Yks semmonen oikeastaan isoimpia virheitä oli se, että he eivät osanneet arvioida Ukrainan sotilaallista suorituskykyä riittävän hyvin, vaan he valitsivat väärän, en sano väärän taistelulajin mutta väärän tavan toteuttaa se sotilasoperaatio suhteutettuna siihen Ukrainan suorituskykyyn. Toinen semmonen strateginen virhearvio oli oikeastaan, he aliarvioivat Ukrainan halua puolustaa omaa maataan. He uskoivat, että Ukrainan kansa ja hallinto ei ole valmis uhrauksiin, vaan he luovuttavat ja he saavuttavat hyvin nopeasti se vallanvaihdon. Kolmas semmoinen strateginen virhe oli länsimaiden aliarvioiminen. Ei pelkästään sen materiaalituen vaan länsimaiden yhtenäisyyden aliarvioiminen. Uskon, että Venäjä tavoitteli Euroopan unionin yhtenäisyyden rikkomista sotilaallisella operaatiolla, mutta päinvastainen tapahtuma kävi. Tää oli tällainen strategisen tason arvio.

ANTTI PARONEN:

Jos tätä jatkaa tätä ajatusta, mitä esitit tuossa, niin missä se merkittävin virhe tulee? Tai joukko virheitä. Voidaaks me puhua tiedustelun virheestä? Voidaak me puhua poliittisen päätöksenteon virheestä? Voidaak me puhuu sotilasjohdon virheestä vai mihin se kulminoituu nähdäksesi?

PETTERI KAJANMAA:

Mä näkisin, että se suurin virhe on siellä poliittisella tasolla. Eli koko operaation perusajatelma rakentui väärälle arviolle siitä mahdollisuuksista saavuttaa tavoitteet. Kaikki vaikka mentäis alaspäin ihan sinne taktiselle tasolle asti, niin tää poliittinen strateginen virhearvio yhdistettynä venäläiseen kulttuuriin, sotilaskulttuuriin, niin yhdessä aiheutti kaikki ne taistelukentän taktiset ja operatiiviset epäonnistumiset.

ANTTI PARONEN:

No, jos siirrytään sodankäynnin tasolta toiselle. Strategiselta tonne operatiivisille. Ymmärretään, että laajamittaisen sodan alettua on yhä enemmän kiinnitetty huomiota sotilaallisen voiman varsinaiseen käyttöön. Voidaankin siis sanoa, että sotilasstrategia on jalkautunut operaatiotaidoksi jossain määrin. No, Marko Palokangas, miten näet, että Ukrainan sodassa voidaan sotilaallisen voimankäytön katsoa jalkautaneen nimenomaan operaatiotaidoksi? Onko nähtävissä selkeitä operaatiotaitojen toteuttamiseen liittyviä onnistumisia puolin tai toisin? Tai ehkä paremminkin, et kuinka hyvin tai huonosti sotilasstrategia on nähdäksesi jalkautunut tässä nyt operaatiotaidoksi Ukrainassa?

MARKO PALOKANGAS:

Lähden liikkeelle Venäjän asevoimien toiminnasta ja itse asiassa tästä Petteri Kajamaan hyvästä johdatuksesta siihen, et kuinka strategia kulkee läpi aina sieltä ylimmältä tasolta jopa sinne taktiselle tasolle. Yksi ihan keskeinen sodan alkuvaiheen

havainto, joka voidaan nyt jälkikäteen jo ehkä tulkita epäonnistumiseksi Venäjän asevoimien puolelta, oli se voimien hajauttaminen. Eli hyökättiin samanaikaisesti lähes viideltä suunnalta tai jokseenkin viideltä eri suunnalta syvälle kohti Ukrainan sisäosia tavoitteellisesti. Yksi keskeinen sodankäynnin periaate ihan operatiivisella tasollakin on juuri se, että pyritään voimien keskittämiseen, sitä kautta haluttuun vaikutukseen. Ehkä se shokkivaikutus, mihin Petteri Kajamaakin viittasi, niin se nopea tavoitteen saavuttaminen, esimerkiksi Kiovan saarrostaaminen, hallinnon kaataminen, osaltaan epäonnistui varmasti juuri siksi, että näillä pienillä, joksi voidaan ehkä kutsua sillä operatiivisella tasolla olevia toimijoita Venäjän asevoimien puolelta, eli nämä pataljoonan taisteluosastot, niin pienillä yksiköillä pyrittiin kuitenkin paikallisesti tai alueellisesti sitä voimaa keskittämään. Mutta kun jouduttiin sitoutumaan jo pelkästään olosuhteiden vuoksi pitkälle tiestöön, niin siinä on yksi operatiivisen tason epäonnistuminen havaittavissa.

Sitten, kun katsomme Ukrainan puolustusvoimien toimintaa, niin kuten Petteri kaimaa hyvin sanoi tuossa, niin se kahdeksan vuoden aika Krimin valtaukselta 2014 näihin päiviin saakka ja helmikuun 24. päivään 2022 on antanut Ukrainan asevoimille kyllä aikaa järjestäytyä uudelleen, kouluttaa joukkojaan, varustaa joukkojaan, ryhmittää, valmistautua siihen ensi-iskuun ja nimenomaan siihen Venäjän asevoimien hyökkäykseen. Siinä ehkä voidaan katsoa olevan yksi tämän sodan vaiheen onnistuminen ottaen vielä huomioon Kajamaan mainitseman taistelutahdon ja korkean maanpuolustustahdon ja kyvyn taistella.

PETTERI KAJANMAA:

Mä voisin jatkaa tähän Ukrainan osalta, että Ukrainakin on tehnyt virheitä. Yksi suurimpia ylätasoa virheitä oli se, että he eivät julistaneet liikekannallepanoa riittävän ajoissa, vaan se tapahtui vasta sodan ensimmäisenä päivänä hyökkäyksen jo alettua. Tässä varmaan oli syynä se, että Ukraina ei halunnut provosoida Venäjää hyökkäämään, vaikka se näki ja kaikki tiesi sen hyökkäyskyvyn olevan valmiina Ukrainan rajoilla. Tää hidasti sitä puolustuksen aloittamista ja mahdollisti oikeestaan Venäjän menestymisen sodan ensimmäisinä viikkoina, kahtena viikkona, jonka jälkeen vasta Ukrainan suorituskyky kasvo sille tasolle.

Myöskin semmonen olennainen seikka on Ukrainan laaja reservi. Vaikka sitä puhuttiin, että sen koulutustaso ei ole kovin korkea, niin silti se laaja reservi oli olemassa, ja taisteluiden aikana Ukraina on kyennyt koko aika täydentämään omia joukkojaan nopeammin kuin ne ovat kuluneet. Kun tähän yhdistetään vahva länsimainen aseapu, niin käytännössä Ukraina on sodan aikana vahvistunut, vaikka onkin tappioita kärsinyt. Sitten mä törmäsin ihan hiljattain todella mielenkiintoiseen näkemykseen, josta käytettiin nimeä korroosiostrategia. Eli käytännössä Ukraina on valinnut tällöinen (-) [0:10:45] epäsuoran operaatiotaidon tai strategian tuossa taistelussa, ja he on keskittäneet aina voimavarojaan venäläisiä heikkouksia vastaan ja kyenneet valitsemaan paikan ja ajan, jossa he ovat syövyttäneet venäläisiä

joukkoja ja sitä kautta aiheuttaneet tällöisen korroosioilmiön. Tää oli mun mielestä erittäin hyvä ja tutkimisen arvoinen asia.

Vielä viimeisenä niin mä haluaisin mainita tuon informaatioympäristön hyödyntämisen, jonka Ukraina on hallinnut käytännössä täydellisesti. Venäläiset on suljettu pois eurooppalaisesta tai länsimaisesta informaatiovaikuttamisesta lähes kokonaan. Venäläisten informaatiovaikuttaminen lähes koko sodan ajan on ollut sisäänpäin eli omiin kansalaisiin, kun taas Ukrainan sanoma on levinnyt ympäri maailmaa. Mä katson, että se on yksi tärkeä tekijä sille tuelle, mitä länsimaat ovat myös Ukrainalle antaneet.

MARKO PALOKANGAS:

Otan tästä kiinni. Mainitsit ajan ja paikan ja jopa tilan. Se on hyvin mielenkiintoinen osa tätä nyt ehkä tämän vaiheen analyysiä sodankäynnistä. Mä olen itse paljon miettiny. Me ollaan itse asiassa (yhteisössäkkin) [0:12:00] miettinyt sitä ajan hetkeä, jolloin Venäjän asevoimat aloitti hyökkäyksen 24. helmikuuta. Ja nyt kun pohdimme sitä, että mikä on ennen kaikkea siellä operatiivisella tasolla, joka itse asias vaikuttaa tietysti pitkälle sinne strategiseen tasokin, niin aika, paikka, tila. Hyökkääjä valitsee lähtökohtaisesti sen ajanhetken, paikan ja tilan, jossa se taistelee. Kun Venäjän asevoimat lähti tosiaan 24. helmikuuta hyökkäämään, niin se oli ehkä jälkikäteen katsoen, niin en tiedä oliko se kaikista optimaalisin aika olosuhteiden kannalta hyökätä. Koska kun katsomme Ukrainan valtavaa maantieteellistä kokoa, 44-miljoonainen kansa ja sitten vielä se tosiaan se helmikuun lopun aika, jolloin jo talvi alkaa väistyä ja maa pehmenee ja olosuhteet on muutenkin hyvin hankalat ennen kaikkea hyökkäysoperaation toteuttamiseksi. Niin täs on hyvin mielenkiintoinen asetelma. Ehkä olemme vielä vuosia myöhemmin viisaampia siitä, että miksi juuri tämä ajanhetki valittiin. Se oltaisiin voitu kenties toteuttaa menestyksellisemmin hieman myöhemmin tai huomattavasti aikaisemmin.

ANTTI PARONEN:

Jos me ajatellaan nyt tätä ajanhetkeä, sen sotilastrategisen tilanteen tai sitten operaatiotaidon ja taktisen, ja heittäydytään tässä nyt vähän paholaisen asianajajaks, voidaanko me kysyä, että ukrainalainen pidäke on pettänyt tai että venäläinen sotilasstrateginen päätöksenteko on epäonnistunut tai että ukrainalaiset puolustusvalmistelut ovat epäonnistuneet suhteessa siihen, että Venäjä valitsee nimenomaan tämän ajanhetken. Petteri Kajanmaa.

PETTERI KAJANMAA:

Mä uskon, että ukrainalainen pidäke perustuu aika pitkälti siihen syvään luottamukseen, että tällästä konventionaalista laajamittaisesta hyökkäystä ei yksikään valtio toteuta. Tässä vähän tekis mieli sanoa, että oli tällöinen Pekka ja susi - ilmiö. Venäjä on harjoituttanut näitä strategisia joukkojen siirtoja, pataljoonan

taisteluosastojen siirtoja kaikissa vuosittain toteutuvissa laajoissa sotilaspiirien harjoituksissa, sekä he käytti tätä siirtoa myöskin jo vuotta aikaisemmin keväällä tuolla Ukrainan rajojen läheisyydessä pelotteen luomiseksi. Eli ei uskottu, että se pelote toteutuisi tai uhka toteutuisi.

Toinen, mihin Marko Palokangas viittas, Ukrainalla oli sotilaallista kykyä, ja Venäjä varmasti tiesi sen kyvyn. Mutta Ukraina epäonnistui sen pidäkkeen luomisessa poliittisella tasolla. He eivät osanneet viestiä riittävän voimakkaasti, että Ukraina on yhtenäinen, ja ehkä Ukraina ei ollutkaan ennen operaation alkua yhtenäinen, vaan Ukraina on ollut hajaantunut maa läpi historiansa. Se vielä paistaa läpi sieltä. Vasta tämä sota on yhdistänyt Ukrainan yhdeksi. Yks suurimpia pidäkkeen kannalta epäonnistujia on mun mielestä länsimaat. Euroopan unioni ja Nato eivät ole kyenneet ilmaisemaan riittävän selkeästi, että he haluavat, että Ukraina kuuluu läntiseen leiriin, vaan tietyllä tavalla ehkä hiljaiset merkit on koko aika olleet, että on ihan ok, että Ukraina kuuluu Venäjän etupiiriin. Eli nää on ollu niitä pidäkkeen laukaisevia tekijöitä. Sitä en tiedä, miksi Venäjä juuri tuolla ajanhetkellä sen operaationsa laukaisi. Pääosa sotilaallisista asiantuntijoista on ollut sitä mieltä, että operaatioita ei olisi tullut käynnistää sillä hetkellä.

MARKO PALOKANGAS:

Ehkä Venäjä oli enemmänkin pakotettu, koska se keskusteluyhteys oli viety jo niin äärimmilleen ja jousi oli viritetty. Oli pakko tehdä jotain. Täs on ehkä yksi niistä tekijöistä tai syistä, mitä on esitetty. Mut sekin varmasti selviää vähän myöhemmin. Mä tartun pikkasen kiinni noihin, tuota oikeastaan siihen pelotteeseen ja niihin ennalta ehkä arvioituihin tekijöihin, jotka itse asiassa eivät ole sellaisenaan toteutuneet, kun pohdimme sitä, että miten Venäjän asevoimat taistelee ja miten Ukrainan puolustusvoimat kykenee toimimaan siellä. Yks semmonen ihan keskeinen menee näihin puolustushaarojen toimintaan Venäjän asevoimissa. Eli tietysti täytyy muistaa, että sotaa on käyty koko ajan maalla, merellä ja ilmassa sekä sitten kybertoimintaympäristössä ja Petteri Kajanmaan mainitsemissa informaatioympäristössä.

Tää on hyvin monella taholla käyty ja yksi näistä keskeisistä ehkä ennakkointiin liittyvistä tekijöistä oli se, että Venäjä pystyi hyvin nopeasti ratkaisemaan tämän operaation käyttämällä juuri esimerkiksi maahanlaskujoukkoja, ilmavoimia ja ottamalla haltuun sekä Mustanmeren että Asovanmeren merenherruuden. Näissä on ollut hurjan paljon vaikeuksia Venäjän asevoimilla. Esimerkiksi juuri tämä maahanlaskujoukkojen toiminta tai kyky laajamittaisesti maahanlaskuihin, sillanpään haltuunottoon. Kuten näimme siellä Kiovan länsipuolella olevan lentokentän haltuunottoyrityksen, niin sehän epäonnistui lähes totaalisesti. Tää oli itse asia yks semmonen suuri tekijä, mitä varmasti kaikki asiantuntijatkin katsoivat silmä kovana, että millä tavalla Venäjä sen toteuttaa ja lähtökohtaisesti varmasti siinä onnistuu, koska se on juuri se, mitä he ovat harjoitelleet viimeisten vuosien, jopa kymmenien vuosien aikana, ja osoittaneet siinä taitoa.

Mutta miksi se epäonnistui, niin tullaan ehkä juuri siihen, että viime hetkellä Ukrainan puolustusvoimat kykenivät ryhmittämään joukkonsa sinne pahimpiin kohtiin, missä iskuja tultiin ottamaan vastaan. Toteuttamaan edes jonkinlaisen liikekannallepanon, joka auttoi sitten hetkellisesti tilannetta, ja juuri tää läntisen avun ja yhteisön kokoontuminen, koheesio edesauttoi sitä ajanhetkellä. Eli tässäkin ehkä se aloitteen tempaaminen, jos se ois aloitettu hyvin nopealla maahanlaskuoperaatiolla keskeisiin strategisiin kohteisiin, niin tilanne vois olla hurjan paljon toisenlainen juuri nyt.

ANTTI PARONEN:

Mitä olet Marko Palokangas mieltä, voimmeko vetää tästä nyt kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä siitä, miten tulevaisuudessa maahanlaskujoukkoja venäläisessä sotataidossa käytetään?

MARKO PALOKANGAS:

Ehdottomasti olen sitä mieltä, että emme voi vetää kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Me olemme hurjan alussa vasta analyysikyvyssä, koska tietoa ei ole vielä riittävästi. Vanha totuushan on se, että niin Venäjä kuin sen asevoimat eivät koskaan ole niin heikkoja, miltä näyttävät, tai niin vahvoja kuin antavat itse ymmärtää. Tämä nähtiin jo voitonpäivän paraatissakin.

ANTTI PARONEN:

No, me olemme keskustelleet tässä jo muutamaan otteeseen tai sivunneet vähintäänkin muutamaan otteeseen tuota läntistä aseapua. Jos nyt ottaisimme jonkun yksittäisen tekijän tästä sodasta, jonka kautta ois selitettävissä mahdollisimman monen osapuolen intressejä, niin Ukrainan, Venäjän kuin sitten muidenkin osapuolten intressejä, tavoitteita ja niiden toteuttamista myös osaltaan taistelukentällä, niin voisi minun mielestäni nostaa keskusteluun tarkemmin tän läntisen aseavun ja miksei myös solidaarisuuden ilmaisun Ukrainalle. No, jos molemmille keskustelijoille voi tässä nyt keskustelun jouhevoittamiseksi tai kuljettamiseksi esittää kysymyksen, et miten läntinen aseapu ilmentää mielestänne niin läntisten liittokuntien, johtavien valtioiden kuin sitten yksittäisten maidenkin intressiä tässä sodassa? Entä sit, miten tää läntinen aseapu konkretisoi Ukrainan taistelukykyä? Jos Petteri Kajanmaa haluat aloittaa.

PETTERI KAJANMAA:

No, kiitos. Mä palaan vielä siihen informaatioympäristöön, mikä on moneen kertaan sanottu. Eli yks merkittävimpiä tekijöitä sille koheesiolle lännessä on se, että Ukraina on hallinnut sitä sanomaa, mitä me luemme ja viestimme. Se on lisännyt sitä

solidaarisuutta ja myötätuntoa lännessä, joka on johtanut siihen, että huolimatta poliittisista päätöksistä niin monen valtion kansalaiset ovat omaehtoisesti jo halunneet auttaa ja painostaneet päättäjiä auttamaan. Mä sanoisin jopa Suomen osalta niin poikkeuksellinen aseellinen apu sotaa käyvään maahan, mikä ei ole Suomelle tyypillinen toimintatapa, ei ole Ruotsille eikä ole varsinkaan Saksalle tyypillinen toimintatapa, niin tietyllä tavalla kansalaisista kasvavasta huolesta niin nää valtiot on päätyneet tällaiseen. Eli Ukraina onnistui erinomaisesti informaatioidankäynnissä, jonka yks osa tää informaatiovaikuttaminen on.

Euroopan suhtautuminen siihen tukeen on aika ilmeinen, miksi oltiin peloissaan ja huolissaan. Suurin huoli oli se, että se sota leviää Ukrainan ulkopuolelle ja hyvin kynnisesti ajateltuna haluttiin varmistaa, että se sota pysyy Ukrainan rajojen sisäpuolella ja et Ukraina käy Euroopan puolesta tämän sodan, tämän taistelun. Yhdysvaltain osalta niin se iso strateginen kuva on se, että Yhdysvallat on jo useamman presidentin hallinnon aikana kääntäneet painopistettään Aasian ja Kiinan patoamiseen. He on vähentäneet resurssejaan Euroopassa, kunnes tämä sota osoitti, että vielä on olemassa se mahdollisuus tulevaisuudessa, että Yhdysvaltojen tukea Euroopassa tarvitaan. Kaukaa siellä takaraivossa hakkaa se ajatus, että kolmatta kertaa he eivät halua pelastaa Eurooppaa, joten nyt kun me vaikutetaan siten, että Venäjä kuulu mahdollisimman paljon, Venäjän sotilaallinen voima hupenee, niin tällaista pelkoa ei tulevaisuudessa olisi.

Eli nää on ollut niitä strategisia lähtökohtia sille aseavulle. Sitten kukin valtio on melkeinpä kilpaillut sillä, että mitä on kyennyt Ukrainalle antamaan. Sitten voidaan mennä niihin Marko Palokankaan alueelle, että mikä asejärjestelmä missäkin vaiheessa. Kehityskulku on ollut aika luontevaa. On aloitettu nopeasti toimitettavista taistelukentän taktisista aseista ja nyt ollaan siinä vaiheessa, että luodaan Ukrainan asevoimille hyökkäyskykyä.

MARKO PALOKANGAS:

Joo, se on juuri näin ja itse asiassa mä vähän laajennan kuvaa ennen ku meen juuri tähän varsinaiseen aseapuun tai apuun. Niin täytyy tietysti muistaa se, että koko tämä läntisen yhteisön tuki muodostuu hyvin paljon laajemmista tekijöistä kuin pelkästään yhdestä aseapusanasta. Eli siel on yhtäältä pakotteet Venäjälle, joka muodostaa osan tästä tuesta ja vastatoiminnasta Ukrainan puolesta taisteluun. Toinen on sitten tämä tosiaan materiaallinen tuki, joka pitää sisällään ase-, ampumatarvike-, varustetuen. Sitten siihen kuuluu lääkinnällistä, elintarvike, paljon muuta tukea. Humanitaarista tukea.

Nyt kun mennään tähän varsinaiseen keskusteluaiheeseen eli aseapuun, niin voidaan sanoa, et se ei suinkaan ole täysin ongelmaton. Koska kun se lähti hyvin nopeasti liikkeelle, niin tietysti hyvin monet Euroopan yhteisön jäsenvaltiot sekä sitten Yhdysvallat joutuivat tekemään päätöksen myöskin oman puolustuksensa näkökulmasta, että minkälaista kalustoa ja varustusta ja aseistusta sinne Ukrainaan

voidaan antaa, että oma turvallisuus, oma maanpuolustus ei vaarannu. Täs oli yksi ajanhetki, jossa käytiin Suomessakin jopa keskustelua siitä, että kuinka paljon ampumatarvikkeita, rynnäkkökivääreitä, sinkoja, mitä tahansa voidaan viedä sinne, jotta Suomen kansallinen turvallisuus ja kansallinen puolustus ei vaarannu siitä. Kuitenkin isossa kuvassa vaikuttimena oli se, niinku Petteri Kajamaa hyvin sanoi, niin Ukraina taistelee tälläkin hetkellä sillä avulla koko Euroopan turvallisuuden puolesta.

No, sitten toinen ongelmatiikka liittyy juuri tähän valtavaan määrään erilaisia asejärjestelmiä ja siihen kirjoon. Alussa Ukrainaan työnnettiin hyvin paljon sitä niin sanottua vanhempaa kalustoa tai jo vanhentunutta, lähes käytöstä poistettua kalustoa eri maista. Se antoi sen välittömän avun, mutta hyvin nopeasti Ukraina alkoi jo ikään kuin vaatimaan, että antakaa meille nyt vähän uudempaa aseistusta, koska se on se kyky, jolla oikeasti pystytään vaikuttamaan. Tämä on hienoa tämä apu, mitä nyt olemme saaneet alkuvaiheessa, mutta me tarvitsemme uudenaikaisempia asejärjestelmiä, tehokkaampia ampumatarvikkeita ja niin edespäin.

Nyt jos ajatellaan sitä kirjoa, niin sen hallinta on äärimmäisen hankalaa keskellä sotaa, koska se vaatii osaamista. Sen asejärjestelmän käyttö ei ole yksinkertaista. Rynnäkkökiväärillä voi ampua kuka tahansa. Miinan voi asentaa kuka tahansa hyvinkin lyhyellä koulutuksella, mutta sitten kun mennään esimerkiksi tykistöjärjestelmään, epäsuoran tulen lentokoneiden siis lentoaseen käyttöön, ohjuksiin, panssarintorjuntaohjuksiin, niiden käyttö vaatii osaamista. Sen sodan keskellä oleva koulutus on ehkä muodostunut sellaiseksi, joka on nyt se tällä hetkellä keskiössä oleva asia, että vaikka aseapua tulee, niin se vaatii myöskin sen käytön kouluttamista ja osaamista. Nyt ehkä aika on tässä se tekijä, jota tarkasti seuraamme, et kuinka hyvin Ukraina saa käyttöön myöskin sitä osaamista, ei pelkästään sitä aseellista apua.

PETTERI KAJANMAA:

Joo. Hienoa Marko, että nostit esille pakotteet, koska unohdin sen sanoa. Nyt me nähdään ensimmäisen kerran sen valtiollisen voiman käytön koko repertuaari. Talouspakotteista on muodostunut voimankäytön väline. Se ei ole väkivallankäytön väline, mutta se on voimankäytön väline. Tällä hetkellä esimerkiksi Venäjällä puhutaan, että heidän asejärjestelmätuotannostaan puuttuu tärkeitä komponentteja ja tulee puuttumaan pitkään tulevaisuuteen. Heillä on todellisia ongelmia, eli me nähdään koko voimankäytön skaala tässä sodassa, ja sitä käyttää nimenomaan Ukrainan ulkopuoliset toimijat.

ANTTI PARONEN:

Jos jatkan tota ajatusta, niin Petteri Kajanmaa, onko tää Ukrainan sota siis opettamassa meitä länsimaita näin niinku geneerisesti ilmaisten siihen, että miten tätä koko repertuaaria, miten koko palettia, voimankäyttöpalettia voidaan käyttää?

PETTERI KAJANMAA:

Varsinkin se opettaa pienille maille, joilla ei ole itsellään kaikkia näitä kykyjä. Suomi ei voi omilla pakotteillaan esimerkiksi ketään toista maata pakottaa oikeestaan., talouspakotteilla. Mutta se osoittaa kyvyn tämmöseen yhteiseen organisaatioon, on se sitten Euroopan unioni tai Nato, joka kykenee suurvallan tavoin käyttämään koko voimankäytön skaalaa. Siinä mielessä kyllä opettaa.

MARKO PALOKANGAS:

Vielä oikeestaan tuli mieleen yksi asia, mikä helposti aina unohtuu, näiden kaikkien juuri talouspakotteiden, materiaalsen tuen, koulutuksen lisäksi on paljon myöskin sellasta immateriaalista tukea, josta nyt ehkä tämmönen henkinen tuki on yksi osa mutta myöskin eri johtavien sotilasmaiden tai sotilasmahtien, kuten Yhdysvallat, osin Iso-Britannia, Ranska, antama tiedustelutuki Ukrainalle. Ja heidän asejärjestelmien jatkuva käyttö, josta kuitenkin tulee tietoa, niin sen antaminen sellaisenaan Ukrainan käyttöön on ikään kuin heille yksinkertaista, halpaa. Se ei tee heistä välttämättä sodan osapuolia, kun se tieto annetaan sinne hiljaa käyttöön.

Ehkä näistä viitteitä nyt viime aikoina ja tulkintojakin on esitetty siitä, että Venäjän asevoimista kymmenkunta kenraalia on kaatunut taistelussa. Se ei voi olla sattumaa, että Ukrainan asevoimat osaa iskeä juuri sinne, missä siellä on näitä korkeita sotilasjohtajia. Moskva-lippulaivan, siis risteilijän upottaminen. Ei voi olla sattumaa, että tiedettiin juuri, millä ajanhetkellä ja missä se oli. Eli myöskin tämmönen sotilaallisen toiminnan takana oleva tieto, joka liittyy tähän informaationsotaan osaltaan, niin on se tiedon hyödyntäminen ja tilannetietoisuuden hyödyntäminen kaikissa asioissa. Se menee kyllä läpi minun mielestä ihan sieltä taktiselta tasolta sinne strategiselle tasolle.

ANTTI PARONEN:

No, vaikka suomalaista valtiomiestemme lainaten erityisesti tulevaisuuden ennustaminen on kovin vaikeaa, niin uskaltaudun nyt kuitenkin kysymään meidän keskustelijoiltamme, että mitä tästä seuraa? Jos aloitetaan tuosta operatiivisesta tasosta, niin Marko Palokangas, mitä tästä seuraa noin niinku sodankäynnillisesti? Sit edelleen jatkokysymyksenä, mihin Venäjä tässä sodassa oikeestaan voisi tyytyä?

MARKO PALOKANGAS:

Mitä tästä seuraa, niin fakta on se, ja tähän on hyvin helppo tutkijana vastata, tästä seuraa paljon analyysiä siitä, miten sotaa on käyty kummankin osapuolen osalta ja miten siellä on onnistuttu, epäonnistuttu. Se analyysi tietysti vie osan aikaa, koska siihen tarvitaan paljon lisää tietoa. Mut nyt jo voidaan sanoa, että tästä on syntynyt ja kummunnut lukuisia herkullisia ja relevanttia tutkimusaiheita, joita me tarvitsemme jo pelkästään oman ymmärryksen lisäämiseksi, sotataidollisen kehityksen asemoimiseksi osana nykyaikaista sodankäyntiä ja sitten meidän oman kansallisen puolustuksen tulevaisuuden elementtien ehkä hiomiseksi tai rakentamiseksi sitten sellaseen asetelmaan, että ainakaan niitä samoja virheitä me emme pääsisi toistamaan tai joutuisi toistamaan.

Toisaalta sitten, mihin Venäjä tyytyy, niin mä luulen, että ehkä strateginen taso on se suuri kuva, jota kannattaa nyt katsoa. Mutta operatiivisella tasolla nämä lukuisat epäonnistumiset, mutta myöskin osaltaan onnistumiset, voidaan sanoa, et jo pelkästään Mariupolin tähetkinen hallinta, maayhteys Krimille sieltä Venäjän rajalta, on onnistuminen, johon Venäjä voisi rakentaa narratiivin tavoitteidensa saavuttamiseksi ja päästä sillä omalle kansalleen kertomaan, että nyt olemme saavuttaneet tiettyjä asioita. Se, kuinka pitkällistä siitä tulee, muuttuuko sota jäätyneeksi konfliktiksi, tällaisen maa-alueen hallinnan pitämiseksi, niin sen vain aika näyttää. Mutta täs on paljon mahdollisuuksia siihen.

ANTTI PARONEN.

No, entä Petteri Kajanmaa, miltä sotilastrategisesti tän sodan päätös sitten vois näyttää. Et onko Venäjällä sotataidollisesti, eli siis sodan voittamisen taidon kannalta mahdollisuutta nähdäkses onnistua tässä operaatiossa?

PETTERI KAJANMAA:

Tietyllä tavalla kyllä. Ennen ku mä meen tohon voittamiseen, niin mä voisin hieman, et mitä tästä seuraa. Niin ensimmäinen, mitä tästä seuraa on valtava epäluottamus ja eurooppalaisen turvallisuusjärjestelmän, joku käyttää sanaa arkkitehtuuri, mut ei oo kukaan osannut sitä määritellä, niin sen muotoutuminen uudestaan. Eli tietyllä tavalla palataan ajassa taaksepäin, vaikka nyt ei ihan kylmän sodan aikaan, mut jonkunnäköinen rautaharso laskeutuu Venäjän ja Länsi- Euroopan välille. Tää epäluottamus on jo nyt heijastunut sillä tavalla, että kaksi pohjoiseurooppalaista valtiota hakeutuu Natoon ja hakee uudenlaisia muotoja turvallisuutensa takaamiseksi. Tää tulee sitten aiheuttamaan ainakin Natossa sen, että uudella tavalla mietitään Naton tavoitteita. Nato tulee strategisen konseptinsa kanssa ulos kesällä, mutta alottaa puolustussuunnittelusyklinsä syksyllä. Se kestää muutaman vuoden, mutta se varmasti tehdään erilaisista lähtökohdista kuin aikaisemmin.

Sitten yks, mikä muuttuu tai mihin se johtaa, on se, että tietyllä tavalla tämmösessä sinikäyräsyklissä mentiin taas uuteen käyrään. Todetaan, et konventionaalinen sodankäynti ei olekaan hävinnyt maapalloilta. Pelkällä kybersodankäynnillä ja

avaruusulottuvuudella ei ratkaistakaan sotaa. No, sitten se voittaminen niin ensin pitäis tietysti määritellä, et mitä se voitto ja voittaminen tarkoittaa. Tästä kyllä kinastellaan aina. Kun ei oo kyseessä murskavoitto, niin sitten onkin haasteellinen tilanne, koska tän sodan aikana tavoitteita on aseteltu jo muutaman kerran uudestaan. Nehän vaikuttaa siihen, että mitä voidaan yleensäkin saavuttaa ja mitä pidetään voittona. On muutettu sitä sotilastrategiaa, millä sitä voittoa tavoitellaan lennosta, ja se on näkynyt epäonnistumisina siellä taistelukentällä. Sitten kaikki tää vaikuttaa siihen, että mikä voi olla se mahdollinen voitto, jota saavutetaan. Tällä hetkellä tietyllä tavalla venäläiset on kuitenkin saavuttanut jotain. He hallitsee osaa Ukrainan maaperästä. Käytännössä he voisivat lähteä neuvottelupöytään tästä asemasta. Mutta länsimaat eivät ainakaan sellasta neuvoa Ukrainalle anna, että menkää ja luovuttakaa osa maaperästä. Mut muistetaan sekä talvisodan että jatkosodan jälkeen Suomi neuvotteli asemasta, josta me olimme menettäneet osan maastamme ja me haluttiin rauha. Täl hetkel Venäjällä ei näytä olevan sellaista sotilaallista potentiaalia, että se voisi pakottaa Ukrainan neuvottelupöytään, joten venäläisen voiton saavuttaminen ajautuu päivä päivältä hieman kauemmaksi. He joutuu kyllä hyvin vahvasti miettimään, että mikä on se sotilaallinen voitto, mitä tästä operaatiosta voidaan saada.

ANTTI PARONEN.

Jos siirrymme hetkeks vielä viimeisen kysymyksen parissa lintuperspektiiviin ja kysyn tuosta Petteri Kajamaan sivuamasta aiheesta eli Natosta ja siitä näin kansallisen Nato-liittoutumisen kynnyksellä. Onko läntinen liittokunta nyt ulkoisen uhan ääressä vahvistunut vuosikymmeniksi eteenpäin? Marko Palokangas oikeastaan, et miten tämä sota nähdäksesi vaikuttaa käsityksemme ylipäätään läntisestä sodankäynnistä ja miksei sodankäyntikyvystä, siihen mitä sodassa ylipäätään voittamiseen tarvitaan? Jos Petteri Kajanmaa vastaa ensin.

PETTERI KAJANMAA:

No, mun mielestä Nato on vahvistunut ilman muuta. Se vahvistuminen tapahtu sitä kautta, että Nato löysi olemassaololleen tarkoituksen, joka sillä oli silloin, kun se perustettiin. Tässä on ollut erilaisia kausia Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen, jolloin Nato on joutunut etsimään itselleen riittävästi tehtäviä, jotta voi perustella, miksi tällöinen liittouma on olemassa. Terroristit sitten pelastivat Naton ja synnytti uuden aikakauden. Nyt sitten ollaan palaamassa siihen perustehtävää. Mutta mielenkiintoinen kysymys on se, että kun kussakin valtiossa, mitä idemmäs Euroopassa mennään, niin sen enemmän halutaan vahvistaa omaa puolustusta. Se maksaa rahaa ja samaan aikaan taloudellinen tilanne ei ole suinkaan paranemassa vaan ehkäpä heikkenemässä. Niin jos Venäjä ei lähitulevaisuudessa muodostakaan uhkaa Natolle, niin sitten näillä valtioilla syntyy sisäisiä haasteita siitä, et kuinka kauan halutaan satsata valtiollisia resursseja sen puolustuskyvyn ylläpitämiseen, jos ei ole olemassa konkreettista sotilaallista uhkaa. Taas ruvetaan elämään sitä

sinikäyriä. Mennään ylösalas ja ihmetellään, että miten se seuraava vaihe ja koska se Venäjä sitten meidät yllättää.

Yks semmonen, joka liittyy Natoon, on Euroopan ja Yhdysvaltain välinen suhde, joka tällä hetkellä on vahvistumassa, mutta samaan aikaan Yhdysvalloilla on edelleen dilemma, et heidän päävastustaja ja kilpailija on Kiina, jonka patoamiseen pitäisi kansallisia resursseja suunnata. Niin heillä sisäpoliittisesti on herkkä, kuinka paljon Eurooppaa voidaan tukea suhteessa sinne Kiinan patoamiseen. Sitten ihan vihoviimeisenä niin Venäjän suorituskyky väistämättä, sotilaallinen suorituskyky menee alaspäin tämän sodan myötä. Vaikka he kuinka satsaisivat voimavarojaan sen suorituskyvyn ylläpitämiseen, niin todennäköisesti seuraavat 5–10 vuotta he eivät ole sotilaallisesti niin vahva kuin ovat olleet. Silloin palataan takaisin siihen, millä mä alotin tämän. Eli kuinka Venäjän strategia toimii, kuinka heillä on taitoa luoda voimaa? Se on se kysymys lähitulevaisuudessa.

ANTTI PARONEN:

No, Marko Palokangas, miltä näyttää läntinen sodankäyntikyky tämän sodan jälkeen?

MARKO PALOKANGAS:

Oikeestaan läntinen sodankäyntikyky, Petteri Kajamaa tuossa hyvin viittasi siihen juuri, et varmasti Naton sisällä tullaan käymään hyvin fundamentaalinen keskustelu Naton jäsenvaltioiden omista puolustuksista tai oman puolustuksen järjestämisestä. Nyt viimeaikaiset viitteet jo siitä, että esimerkiksi Suomen ratkaisua tuossa 2000-luvun alkupuolella, jossa lähes kaikki muut Euroopan valtiot keskittyivät kansainväliseen kriisinhallintaan ja ajoivat alas yleistä asevelvollisuuttaan, niin ei enää kukaan sitä kyseenalaista, päinvastoin. Ehkä olemme siirtymässä jopa sodankäynnin kyvyn kannalta siihen, että entistä enemmän keskitytään niiden jäsenvaltioiden omaan vahvaan puolustukseen, josta rakentuu myöskin se Naton koko puolustusliiton yhteinen kyky puolustaa tulevaa sotaa, minkälainen se sitten onkaan.

Toinen asia, mikä on hyvin mielenkiintoinen tässä fundamenttikeskustelussa, jota nyt jo varmasti käydään monessa paikassa ja meilläkin, on se, että tämä sodankäynnin vallankumous, josta on puhuttu nyt jo kohta kolme vuosikymmentä, niin nämä kolme eri koulukuntaa, jotka ovat olleet hyvin eri linjoilla juuri niinku Petteri Kajanmaa aiemmin viittasi. Niin se näkemys siitä, että tulevat sodat ratkaistaan kyber, robotiikka, tekoäly, korkean teknologian yhteisellä hyödyntämisellä ja täsmäase (vaikutus --) [0:39:14] ihmisen rooli vähenee tai pienenee. Toinen koulukunta tämä hyvin konventionaalinen on aina nähnyt sen, että ihmisen rooli taistelukentällä ja operaatiossa säilyy ja jopa tulevaisuudessa kasvaa ja sodankäynti jopa taantuu yksinkertaisia menetelmiä ja asejärjestelmiä käyttäväksi. Kolmas koulukunta näiden kahden sekotuksena edustaa sitten ehkä tätä

nykyaikaista mallia, jossa voidaan hyväksyä esimerkiksi tän Ukrainan sodan esimerkkien kautta se, että ei sodankäynti ole niin yksinkertaista ennustaa tai nähdä, mut kaikkien pitää varautua.

Varmasti Naton keskuudessa pohditaan sitä, että Ukrainan jälkeen, niin miltä se sodan kuva näyttää, miten se tulee muuttumaan, mitkä ne tekijät on, jotka nyt tämän sodan kautta voidaan vetää johtopäätöksenä sinne tulevaan sotaan. Se ei oo mikään yksinkertainen asia, mut varmasti liittyy koko Naton yhteiseen kykyyn, turvallisuusrakenteisiin, tuleviin päätöksiin, joka on pitkä tie. Samanaikaisesti tosiaan Venäjän asevoimien kyky on ainakin väliaikaisesti heikentynyt, jolloin voidaan olettaa, et täs on pieni aika valmistautua kaikkien mahdolliseen. Mutta se vaati rahaa, se vaatii aikaa, se vaatii kovia päätöksiä ja kenties jopa paluuta ehkä siihen kylmänsodan aikaiseen järjestelmään, jossa valtioiden omat puolustuskyvyt ovat keskiössä.

ANTTI PARONEN:

Elämmekin siis monella tapaa historiallisia aikoja niin eurooppalaisen turvallisuusjärjestyksen murroksen kuin sitten läntisen sodankäyntikyvyn tai venäläisen sodankäyntikyvyn osalta. Nyt on kuitenkin tullut aika päättää tämä keskustelumme, ja haluan lämpimästi kiittää molempia herroja, eversti Petteri Kajanmaata ja sotilasprofessori Marko Palokangasta, tästä keskustelusta. Hyvät kuulijat, olemme tänäänkin olleet sotataidon ytimessä keskustellen akuutista ja käynnissä olevasta eurooppalaisesta sodasta ja kansakunnan elintaistelusta ja sen luonnollisesta vaikutuksesta myös laajempaan turvallisuusympäristömmä ja miksei myös sotataitoon sellaisenaan. Tämä jatkaa mielenkiintomme kohteena vielä pitkään. Tervetuloa siis jatkossakin sotataidon ytimeen.

[musiikkia]